

کشاورزی ، احیا و مراقبت از زمین در اندیشه اسلامی

مرتضی عرب سلمانی و مریم ممیزی - عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی تهران و دبیر آموزش و پرورش ورامین

mortezaarabsalmani@yahoo.com

چکیده:

موضوع احیای زمین و استفاده از آن برای برآورد نیازهای غذایی، پوشاک و سایر نیازها ی ضروری مثل انتخاب محلی برای سکونت ، احداث کارخانه ، جنگل و پارک ...همیشه مورد توجه انسان بوده است. راهبرد جهانی حفاظت در سال ۱۹۸۰ منتشر شد. این راهبرد تاکید دارد که بشر به عنوان بخشی از طبیعت نمی تواند آینده ای داشته باشد مگر از طبیعت و منابع آن حفاظت شود. راهبرد جهانی حفاظت با تاکید بر همبستگی بین حفاظت و توسعه برای اولین بار " توسعه پایدار " (Sustainable development) را رایج نمود. راهبرد جهانی حفاظت بر سه هدف اصلی احیای سیستم حیات بخش، تنوع ژنتیکی و پایداری اکوسیستم تاکید دارد. اعتقاد بر این است که رسیدن به این اهداف آسان بدست نخواهد آمد ، مگر جهان بینی و اندیشه انسان نسبت به زمین و محیط اطرافش اصلاح و تبیین گردد. انسان ها باید به این اعتقاد برسند که طبیعت ارزش مراقبت دارد و آینده آن با آینده انسان در این جهان گره خورده است. علاوه بر این ارتباط مادی ویژه انسان و طبیعت، به دلیل عاقل بودن انسان و برتری او نسبت به سایر موجودات ، مسئولیت حفظ این ارتباط ، احیای زمین و حفظ سایر موجودات به عهده انسان است. در اندیشه اسلامی نیز حفظ و احیای زمین از جایگاه ویژه ای برخوردار است. براساس عقاید دینی بنیاد هستی، بر درستی و استواری ، که به آن " نظام احسن " یاد می شود، بنا نهاده شده است ، از مسائل پذیرفته شده است. بنابراین انسان مسلمان سعی می کند که از امکانات موجود بهترین استفاده را نماید و از هدر دادن امکانات جلوگیری کند. چنین انسانی نه تنها باید از تخریب طبیعت پرهیز کند باید به آبادانی آن همت نماید، چنانچه در آیه ۶۱ سوره هود می فرماید " هو انشاکم من الارض و استعمر کم فیها " " او شمارا از زمین پدید آورد و آبادی آن را از شما خواسته است ". در این نوشتار به کشاورزی ، احیا و مراقبت از زمین از دیدگاه اندیشه اسلامی (قرآن ، پیامبر و امامان و فقیه) پرداخته شده است.

واژه های کلیدی : قرآن ، طبیعت ، بهره وری ، آبادانی و حفاظت.